

výroční zpráva

blíže spravedlnosti!

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

2011

úvodní slovo

David Zahumenský, předseda Ligy lidských práv

o dopadu lidskoprávní práce

Začátek je nejdůležitější, říká se. V roce 2011 jsem se hned v úvodu roku mohl tři týdny inspirovat fungováním neziskových organizací v USA. Díky podpoře americké ambasády jsem navštívil několik desítek „nevládek“ a dalších institucí v zemi, kde s některou z neziskových organizací aktivně spolupracuje každý čtvrtý obyvatel a kde neziskový sektor zaměstnává 13,5 milionu lidí.¹

Zkušenost ze zámoří mi pomohla utvrdit se v přesvědčení, že pro zvýšení dopadu naší práce je nutná neustálá profesionalizace Ligy. Vytvoření nového systému propojených kalendářů, efektivnějšímu vedení porad či strategickému plánování jsme se ale věnovali také díky přirozené obnově našeho týmu. Po některých „aktivistech“, kteří Ligu zakládali, u nás nyní působí také více těch, kteří přirozeně tíhnou k důrazu na organizovanost a fungující procesy.

A jaký dopad má vůbec naše práce? To je otázka, kterou si pravidelně klademe nejen v rámci plánování. Ohlédnou-li se za minulým rokem, vidím řadu úspěchů, na které můžeme být hrdí. Patří k nim nepochybně přijetí zákona o generální inspekci bezpečnostních sborů, důsledek devíti let našich připomínek, stížností a diskusí. Jistě, můžete říci, že změna zákona sama o sobě odpovědnější a důvěryhodnější policii nepřinese. My jsme si ale vědomi toho, že se jedná teprve o první krok. I nadále vás budeme informovat nejen o kauzách, které sami řešíme, ale také o tom,

jaké práva a povinnosti máte při kontaktu s policisty a strážníky. K tomu nám pomohou i nové webové stránky www.ferovapolicie.cz.

Na konci roku zemřel velký zastánce aktivního občanství Václav Havel, člověk, jehož život měl na českou společnost obrovský dopad. Ačkoli v nás všech tato událost vyvolala smutek, přál bych si, abychom brzy zanechali truchlení po tom, že odešel garant české demokracie, a abychom namísto toho přijali vlastní odpovědnost. To, jakou demokracii v České republice budeme mít, totiž záleží především na nás samotných.

¹ Více najdete na blogu www.americkaliga.blogspot.com.

o organizaci

liga lidských práv

Jsme nezisková organizace, která hájí práva a svobody všech lidí. Pomáháme lidem, aby znali svá práva a aktivně je prosazovali. Vyhráváme soudní spory na straně slabších, vydáváme odborné analýzy a systémová doporučení, ale i srozumitelné právní příručky pro veřejnost. Prosazujeme systémové změny, které zlepšují kvalitu života v České republice.

práva pacientů

Podářilo se nám prosadit více než polovinu našich připomínek ke zdravotním zákonům.

Například právo pacienta na péči v co nejméně omezujícím prostředí, které pomůže psychiatrickým pacientům domoci se přednostně komunitní péče namísto zavírání do ústavů, právo dítěte na nepřetržitou přítomnost rodičů, ale také právo ostatních pacientů na přítomnost jimi zvolených osob. Podářilo se nám též prosadit úpravu či vypuštění sporných ustanovení, která mohla být zneužita k tomu, aby pacient o sobě mohl méně rozhodovat (např. povinnost dodržovat léčebný režim).

Spustili jsme webový formulář „Chci svůj porod“, ze kterého odešlo přes 1300 e-mailů rodičů ministerstvu zdravotnictví, zdravotním pojišťovnám a politikům.

Cílem je poukázat na současné problémy v porodnictví, porušování práv rodičů a jejich dětí a omezování volby místa porodu.

Díky nám se vrací do hry odškodnění za protiprávní sterilizace žen, které dosud soudy prohlašovaly za promlčené.

Průlomové rozhodnutí padlo v případě paní Ivety, které lékaři v roce 1997 provedli sterilizaci. Bez informovaného souhlasu tak přišla o možnost mít děti. Soudy sice uznaly protiprávnost zákroku, vyplacení odškodnění ale zamítaly z důvodu promlčení. Až Nejvyšší soud rozhodl, že tak závažnou záležitost není možné promlčet.

Pomohli jsme zprostit obžaloby matku, která byla trestně stíhána za neočkávání svých dětí.

Soud akceptoval argumentaci Ligy lidských práv, že není-li neočkávání přestupkem, nemůže být ani trestným činem. Už v létě 2010 totiž Nejvyšší správní soud rozhodl, že není možné rodiče, kteří své děti neočkují v souladu s očkovacím kalendářem, sankcionovat za spáchání přestupku.

práva lidí s postižením

Pomohli jsme našemu klientovi dostat se z ústavu sociální péče, ve kterém byl umístěn proti své vůli.

Pan Jaroslav Červenka byl zbaven způsobilosti k právním úkonům a jako opatrovník mu byla přidělena úřednice městské části Praha 11. Ta se rozhodla jej umístit do uzavřeného domova se zvláštním režimem, kde měl zakázané jakékoliv vycházky i kontakt s okolím. Na náš popud se případem zabýval i Ombudsman, který označil postup ústavu za protizákonný a rozhodl, že nedobrovolné umístění člověka do ústavu musí vždy schválit soud. Případem se bude zabývat také Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku.

Díky našim pěti stížnostem na Evropský soud pro lidská práva stát konečně uznal, že česká právní úprava týkající se nedobrovolných hospitalizací je zastaralá a nepřiměřeně zasahuje do práv lidí s duševním postižením. Dva klienti se dohodli se státem na mimosoudním vyrovnání v celkové výši přes ¾ milionu korun, další tři případy řeší soud. Na ministerstvu spravedlnosti dále vznikla pracovní skupina, jejímiž členy se staly také právničky Ligy a která iniciovala změny v legislativě. Ty povedou k větší ochraně lidí s duševním postižením před nezákonným zbavováním osobní svobody.

Iniciovali jsme vznik koalice 17 neziskových organizací, která informovala OSN o tom, že Česká republika i dva roky po ratifikaci Úmluvy OSN o právech lidí se zdravotním postižením porušuje lidská práva. Zpráva popisovala zákonné bariéry i praktické problémy, které brání tomu, aby lidé s postižením byli rovnoprávně zapojeni do společnosti. Bojujeme za to, aby měl každý člověk právo rozhodovat o svém životě, například zvolit si kde, s kým a jak chce žít, a aby mohl pracovat nebo vzdělávat se společně s ostatními.

„Byl jsem zbaven způsobilosti, a to mne provází dodnes. Chtěl bych tímto poděkovat Lize lidských práv za její snahu a práci, díky níž můžu žít svůj život opět na svobodě. Lidé si myslí, že člověk bez způsobilosti je neschopný a nemá právo se rozhodnout o tom, jestli chce nebo nechce žít v ústavu.“ Jaroslav Červenka

zneužití moci policie

Uspěli jsme s žalobou proti zásahu policie proti ochráncům přírody na Šumavě. Soud potvrdil, že blokáda proti nezákonnému kácení v národním parku je shromážděním, které požívá ochrany zákona. Policie měla podle soudu nejprve vyhodnotit, zda je kácení v souladu se zákonem, což neudělala a namísto toho rovnou zasahovala vůči těm, kteří proti němu protestovali. Nezákonost kácení následně potvrdil jak veřejný ochránce práv, tak i Česká inspekce životního prostředí.

Připomínkovali jsme nově vznikající zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů, který od 1. 1. 2012 nahradil starou inspekci policie. Podařilo se nám prosadit připomínku o preventivní a analytické funkci inspekce – nově tak bude též sledovat a vyhodnocovat informace o protiprávní činnosti policistů a vydávat metodická doporučení pro její předcházení.

Na základě naší stížnosti se policie omluvila za neoprávněnou kontrolu totožnosti účastníků blokády hranic v Mikulově. Cílem patnáctiminutové blokády byla podpora rakouských ochránců práv zvířat, proti kterým probíhalo kontroverzní trestní řízení. Jihočeská policie nejprve jakékoliv pochybení odmítala, po naší opakované stížnosti ale uznala chybu a omluvila se.

lidskoprávní problémy soudnictví

Ministerstvo spravedlnosti nás začlenilo do pracovní skupiny připravující návrh zákona o obětech trestných činů, i kvůli našim legislativním návrhům z předchozích let. Zákon by měl obětem zaručit právo na odbornou a bezplatnou právní pomoc či pomoc důvěrníka, například při výsleších.

Uspěli jsme s řadou našich připomínek k legislativě, která zvýšila soudní poplatky za zahájení řízení. Nakonec se podařilo z původního návrhu vlády vypustit zavedení nových poplatků pro budoucí osvojitele nebo pro ty, kteří po státu požadují odškodnění za dlouhá řízení či pochybení úřadů. Nedojde ani k navrhovanému zpřísnění možnosti osvobození od placení poplatku.

Nadále jsme se věnovali průtahům v soudních řízeních, které představují porušení práva na spravedlivý proces. Pro jednu z našich klientek jsme získali odškodnění za devět let trvající spor týkající se vypořádání společného majetku při rozvodu. Naše analýza soudních průtahů byla citována ve sjednocujícím stanovisku Nejvyššího soudu.

„Připravovaný zákon o obětech trestných činů posílí práva obětí. Je velkým plusem mít je všechny sepsány v jednom zákoně. Většina evropských zemí podobný zákon zatím nemá.“

Kateřina Červená

práva lidí
s postižením
30 %

strukturované náklady dle témat

soudnictví
a policie
18 %

školství
28 %

zdravotnictví 5 %

práva dětí
z ústavů
19 %

49 % — mzdové náklady, dohody o provedení práce | 3,450,732

16 % — odborné služby, překlady a tlumočení | 1,110,534

15 % — soc. a zdrav. pojištění, zákonné sociální náklady | 1,072,283

5 % — tisk, propagace a sazba publikací | 351,074

5 % — energie, nájem a opravy | 362,878

4 % — materiály, literatura a provoz | 300,238

3 % — cestovné | 206,220

2 % — telefony, poštovné | 126,374

1 % — ostatní | 77,355

náklady celkem 7,057,688

hospodaření

náklady a příjmy

úroky | 65,716 — 1 %

finanční dary | 164,180 — 2 %

dotace z rozpočtu státu a Brna | 390,744 — 5 %

CEE Trust | 522,408 — 7 %

vlastní zdroje (školení, analýzy) | 627,073 — 9 %

Mental Disability Advocacy Center | 934,531 — 13 %

Open Society Institute | 1,086,360 — 15 %

OSF Praha | 1,311,247 — 18 %

dotace z EU | 2,095,217 — 29 %

příjmy celkem 7,197,475

férová škola

„Díky vám se mnou jednali úplně jinak, třeba v poradně nebo učitelé na základní škole. Teď si Maruška v běžné škole připadá na své úrovni a cítí se tam dobře. Obyčejní lidé neznají zákony, vy je znáte a tím nám pomáháte.“
maminka naší klientky

Podařilo se nám začlenit do běžné základní školy žákyni školy praktické. Díky nástrojům, které podporují integraci, například individuální vzdělávací plán nebo doučování, úspěšně dokončila osmý ročník spádové školy a zvládla přijímací zkoušky na odborné učiliště. Vše s pocitem, že navštěvovala školu, která je adekvátní jejím potřebám či dovednostem a v níž se setkává s kamarády z okolí svého bydliště.

Certifikovali jsme dalších osm férových škol – celkem je jich už 18. Férovou se může stát každá škola, která vytváří spravedlivé podmínky pro všechny děti a snaží se využít potenciálu každého dítěte. Podporujeme ty školy, které netrpí předsudky.

V konkurenci více než 1700 projektů z 12 zemí Evropy jsme získali prestižní cenu Nadace ERSTE za sociální integraci. K hlavním kritériím hodnocení patřil počet zapojených příjemců, efektivita a integrační dopad. Ocenění jsme získali za projekt Férová škola, který podporuje rovné příležitosti ve vzdělávání bez ohledu na zdravotní či sociální handicap.

děti z ústavů

Výbor OSN zařadil do svých více než 50 doporučení pro Českou republiku naše návrhy na změnu v praxi nepřiměřeného umísťování dětí do ústavů a zvláštních škol. Experti na dětské právo Česku vytýkají zejména přetrvávající segregaci romských dětí a dětí s postižením ve školách, vysoký počet dětí v dětských domovech či absenci nezávislého orgánu, jenž by dohlížel na dodržování Úmluvy o právech dítěte.

Pomohli jsme rodičům získat zpět do své péče děti umístěné v ústavu. Soud nařídil ústavní výchovu z důvodů dlouhodobého zanedbávání rodičovské zodpovědnosti a ohrožení výchovy dětí. Rodičům jsme nabídli pomoc při zastupování před soudem, iniciovali jsme vypracování revizního znaleckého posudku a upozorňovali na to, že rodiče pracují na změně svého přístupu k dětem a na stabilizaci svých poměrů. Po třech letech se tak obě sestry vrátily do péče rodičů.

Vydali jsme manuál „Jak se bránit v pozici zaměstnance“. Praktická příručka řeší pomocí otázek a odpovědí padesát nejčastějších právních situací, se kterými se mohou zaměstnanci setkat. Obsahuje i návody k tomu, jakým způsobem mohou při prosazování práv zaměstnanců pomoci soudy a úřady. S tématem práv dětí zdánlivě nesouvisí – z praxe ale vyplývá, že hlavním důvodem k odebrání dětí jsou socio-ekonomické problémy rodičů. Proto jsme se rozhodli podpořit rodiny i tímto způsobem.

lidi ligy - klub přátel

fandíme spravedlnosti!

Lidi Ligy je klub přátel a příznivců Ligy lidských práv, kteří nám svou pravidelnou podporou pomáhají hájit lidská práva a pracovat na zlepšení kvality života v České republice.

Členy klubu zveme na zajímavé společenské a sportovní akce, každý měsíc pro ně připravujeme čerstvou dávku informací z dění v Lize v našem **elektronickém magazínu „Fandíme spravedlnosti“**, zdarma dvakrát ročně získávají **tematické EXTRA Ligové noviny**, výroční zprávu a další zajímavé výhody.

V srpnu jsme naše příznivce a partnery například pozvali na **benefiční turnaj firem v malé kopané s názvem Liga Cup**. Osm firemních týmů se sešlo na hřišti 1FC Zbrojovky Brno v Brněnských Ivanovicích, aby podpořily náš projekt Férová nemocnice. Pro diváky a členy klubu byla připravena hudební produkce, program pro rodiny s dětmi a také exhibiční zápas herců z divadla Husa na provázku. První ročník turnaje tak přinesl **výtěžek 130 tisíc korun, který zajistil fungování bezplatné právní poradny pro pacienty na dobu šesti měsíců**.

Lidi Ligy jsme také pozvali na říjnový **koncert skupiny Hm...** do brněnského hudebního klubu Fléda. Koncert se konal na podporu našeho nového projektu Férová policie. Kapela si diváky získala hned od začátku a připravila jim neopakovatelný akustický i poetický zážitek.

Na konci roku se naši podporovatelé zúčastnili slavnostního vyhlášení naší studentské soutěže **Lidskoprávní diplomka roku** v kavárně Zahrada Café Therapy. Popovídat si mohli nejen s námi,

ale i s místopředsedkyní Ústavního soudu Eliškou Wagnerovou, která soutěž zaštiťovala a byla hostem navazující besedy.

Máte i vy chuť zapojit se do dění v Lize a pomoci zlepšit lidskoprávní situaci u nás?
Přidejte se k nám na www.lidiligy.cz.

**Přihlašte se k odběru
našeho e-magazínu.**

*„Vaše podpora je pro náš tým nesmírně důležitá.
Nebýt lhostejný má smysl.
Děkujeme vám.“*

kontakty

Liga lidských práv
Burešova 6
602 00 Brno

tel.: +420 545 210 446
fax: +420 545 240 012
e-mail: brno@llp.cz

www.llp.cz
www.lidiligy.cz
www.ferovaskola.cz
www.ferovanemocnice.cz
www.ferovapolicie.cz
www.ferovajustice.cz
www.reformaopatrovnictvi.cz

Najdete nás také na Facebooku
www.facebook.com/liga.lidskych.prav

tiráž

Liga lidských práv © 2012
editor: Dan Petrucha
grafika a sazba: Nikola Spratek Poláčková

Děkujeme...

Lucii Atkins
Marii Barešové
Vladovi Bízíkovi
Michalu Bouškovi
Aleši Čumovi
Zuzaně Došlé
Kristýně Foukalové
Drahomíře Fridrichové
Beátě Hromulákové
Evě Chmelařové
Kristýně Chmelinové
Robertovi Cholenskému
Ivo Keislerovi
Zuzaně Klimešové
Michalu Kolínkovi
Lukáši Křivkovi
Vítu Křížkovi
Karlů Kumžákovi
Lucii Kysilkové
Lence Lakotové
Andreji Lobotkovi
Zuzaně Melcrové
Pavlu Molkovi
Pavlině Navrátilové

Firmám:
AVG, Tutor, Tiskárna Didot,
Brněnské veletrhy, FNZ,
AAA Slevy, GE Money Bank,
Isifa, Fléda, Špondr CMS.

partneři a dárci

Evě Nehudkové
Vladimíru Novotnému
Mirce Papežové
Tomáši Pecinovi
Lucii Pištěkové
Nikole Poláčkové
Lence Popovičové
Evě Pulkrtové
Ivanu Prouzovi
Margitě Rácové
Tomáši Rašovskému
Ondřeji Řitičkovi
Tomáši Sochorovi
Eugenu Sokolovskému ml.
Ondřeji Stravovi
Evě Šmídové
Kateřině Šimáčkové
Kateřině Šrytrové
Vendule Švecové
Haně Švejdové
Maximu Tomosz kovi
Barboře Uhlířové
Elišce Wagnerové
Honzovi Žlebkovi

...a všem členům klubu Lidi Ligy

rok 2011 v číslech

8 nových zaměstnanců

přes 500 zodpovězených dotazů

26

134 aktivních případů

připomínek zákonů

+42 % rozlohy kanceláří

1,5

48

tiskových zpráv

přes mil. Kč odškodnění a mimosoudních vyrovnání pro klienty

přes 200 citací v médiích